

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theatrum Asceticum, Sive Meditationes Sacrae

Neumayr, Franz

Ingolstadii [u.a.], 1747

VD18 14516888

Meditatio IV. Victoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54686)

MEDITATIO IV.
 AUGUSTINI
 DE SE VICTORIA.
 ARGUMENTUM.

Opportunè Potitianus Mediolanum ex aula Cæsaris venit, quando Augustinus secum de vitæ ac morum correctione graviter luctabatur. Ille conversionem mirabilem duorum Aulicorum, quæ novissimè, se præsentè, contigerat Treviris, amicis narravit cum effectu tam felice; ut sibi, suæque procrastinationi, ac ignaviæ vehementissimè irascens Augustinus, abruptò colloquiò, se in hortulum suum proripuerit, quò liberùs indulgeret gemitibus, quos dolor & pudor ciebant. Hæc agenti allapsa est vox sive ad cor, sive ad aures etiam: *Tolle, lege!* legit textum obvium ex Epistola Pauli ad Rom. c. 13. & eòdem momentò lectionem excepit lux mira in intellectu: dissipatisque nebulis difficultatum, quas imaginatio finxerat, lucem secutus est motus fortissimus in voluntate, & motum Heroica Resolutio, Resolutionem *perfecta Conversio*, de qua utiliter legi potest totus *liber octavus Confessionum*, unde desumpta est hujus quartæ Meditationis

Materia: Augustini Heroica Resolutio ad *perfectam Conversionem*.

Puncta

- Puncta duo:* Primum, Resolutionis Difficultas.
 Secundum, Difficultatis Victoria.
- Fructus:* Correctio voluntatis restricta, quæ se resolvit quidem ad conversionem, sed cum exceptione contra media paulò difficiliora.
- Propositum.* Excitare se ad solidè tenerum, & tenerè solidum Amorem Dei, quippe qui multò efficacior est, quàm timor, & spes ad conversionem perfectam, ac constantem efficiendam, animatque hominem in specie, ut posthac tentationibus ad relapsum non modò non consentiat, sed resistat etiam per actus contrarios, ex quibus paulatim fit habitus, vitæque mutatio cessat molesta esse, & incipit jucunda fieri, quod est certissimum remedium ad Perseverantiam, quæ sola coronatur.

PERSONÆ.

S. Simplicianus.

S. Augustinus.

Alipius.

Potitianus ex aula Arcadii.

Navigius, Augustini Frater.

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem præteritam, &
 Præparatio ad præsentem. (a)

Anima meditans. Angelus explicans.

Anima. **I**nfelix ego Homo! Rom. 7.
 Vel semper peccare, vel semper pugnare,

(a) Theatrum exhibet castra mystica.

Alteru-

Alterutrum est necessarium, utrumque miserum.

Angustiae sunt mihi undique:

Dan. 13.

Non possum sic incedere!

1. Reg. 17.

Loquar ad Dominum, cum sim pulvis, & cinis:

Gen. 18.

Ne, quaeso, indigneris Domine, si loquar.

Aria.

Ah! cede; cede Domine

De summo tuo jure,

Da aliquid clementiae,

Da fragili naturae!

In certis circumstantiis

Si liceat peccare,

Statutum est, in aliis

Alacrius pugnare.

2.

Vim semper sibi facere,

Et semper dimicare,

In armis semper vivere,

Et nunquam respirare,

Est nimium severa lex:

Quis possit observare?

Da aliquid, ô coeli Rex,

Nam potes dispensare.

Angelus. Vah! absurda postulatio, quam ego audio.

Anima! quò te abripit nova desperatio?

Anima. Ita est: arma abjicio, nisi juvas me novò consiliò.

Caro concupiscit adversus Spiritum, & Spiritus adversus

Nam, quamdiu oportebit sic vivere? (carnem!)

Angelus. Imò, quam diu sic vixeris, dispice.

Herè cellasti peccare: hodie jam te pæniter pænitentiae!

Delicata!

De se Victoria.

III

Delicata! nescis, quòd sit arduum omne principium?
Dura! & secuturis te Spiritùs deliciis serva!

Anima. Quid faciam, ut possim durare?

Angelus. Debes amare.

Fides, Spes Timor urgent, ut velis meliùs,
Non faciunt, ut possis vivere suaviùs,
Debet *Amor* accedere.

Ama Deum, ama,

Et evanescent omnia difficultatum phantasmata.

Aria.

Ars est mirabilis sancti Amoris:

Spinas in rosas commutat,

Quidquid in sensu se movet horroris,

Amor delicias putat:

Fugum, & onus, & labor quid sit,

Amor non scit.

2.

Habet hoc adeò amor scelestus;

Quando amatae servitur,

Sæviat gelu, aut torreat æstus,

Vix ab amante sentitur:

Minor quòd sacri amoris sit vis;

Crede, si vis!

Anima.

O Deus, ego amo te! amo te,

Modò aliquid interdum indulgeas,

Et nihil arduum mihi præcipias.

Angelus.

O fatua, & sine corde anima!

Qui verè diligit, nihil excipit:

Respice! artem amandi docebo te hodie!

Vidisti Augustinum luctantem:

Peccator erat, & magnus, & diu,

Dum

Dum carnem amavit :
 Factus est Sanctus, & Magnus, & Citò,
 Cùm objectum amoris mutavit,
 Et pro carne coepit Deum diligere.
 Ecce ! ad omnia resolvit se media,
 Non auditur aliquod si, aut modò,
 Non acceptat aliqua, & rejicit alia :
 Paratum cor meum inquit,, paratum est ad omnia.
 Tu tibi frustra de amore blandiris :
 Qui talis non est, amor non est.
 Parce. Si amorem non habeo,
 Amoris tamen desiderium habeo.
 Ergò ora, ora !
 Et ab Amore amorem impetra,

Anima.

Angelus.

Aria.

Anima.

Erravi,
 O Deus, erravi,
 Cùm, ut alia dares, oravi :
 Alia omnia,
 Mera sunt somnia :
 Amorem mihi da,
 Et dabis omnia.

2.

Amare,
 Ah ! doce amare,
 Sic demum cessabo peccare,
 Cùm nihil delectabit me,
 Quàm te, te solum amare,
 Et amare propter te !
 Sic, sic doce amare me!

MEDI-

MEDITATIONIS IV

De Heroica Resolutione Augustini

PUNCTUM I.

Resolutionis Difficultas.

SCENA I.

Augustinus. Ah! quousque me torques? ferrea consuetudo stringit. Pater, non intelligis, quanta sit vis. *Simp.* Quantacunque sit, major est Gratia. *Aug.* Non habeo gratiam adhuctam fortem. *Simp.* Tandem ora, ut habeas. *Aug.* Orare non lubet: tumultus non finit: non possum! Tu pro me ora: *Simp.* Tu pro me ora! frustra oro, experior, nisi tu ores mecum.... (*) Heu! Spes naufraga in portu mergitur! porrige tabulam Deus, ut felix enatet! orare non lubet, ô vox terrificam! nam, qui non orat, quid speret? quanquam quid etiam oratio juvet, si talis sit, qualis Augustini fuit: *Domine da castitatem, sed noli modò, noli modò!* Proh! istæ preces non misericordiam impetrant, sed iram provocant. Jam inops consilii & stupidus hæreo: nam, quid superest ut agam? ad Ambrosium me refero: suadebit aliquid Divinus Vir, quod Simpliciano non occurrit. *Aug.* (*) Pater, quò abis? deseris me? *Simp.* Tu teipsum deseris, miser! orare non lubet! Vox est nolentis sanari: nolentem non sanat Deus, quid ego faciam? *Aug.* Volo, & nolo: orabo tamen, ut Deus adhuc proroget patientiam suam, & suspendat furorem, neque puniat modò! *Simp.* Obstupescite coeli ingratitude monstrum! decennium totum scelera sceleribus cumulavit homo audax, & impudens: neque tam longa Dei optimi patientia sufficit, ut emolliat durum cor ad redamandum Amantem! *Aug.*

P

Mane

(*) Augustinus abit.

(*) Redit.

Mane, obsecro, adhuc paululum, & miserere mei, sicut huc usque misertus est Deus. Amo Deum amantem me, amo, & desidero amare amplius! *Simp.* Mendacium loqueris. Non amat Deum, qui non obedit præceptis Dei. Stultæ blanditiæ sunt, quibus se decipit anima, quando verba suavia ingeminat: *Bonus est Deus! amo!* dum clamant nefanda facinora: *displiceant Deo, non curo!* *Aug.* Affectus bonus est, & trahet aliquando effectum post se. Nunc ecce mi Pater, annos vitæ triginta numero: habitus corporis, & bonæ vires triginta & plures alios promittunt mihi: ego, ut pro tanto tempore jam nunc me abdicem, rediturus nunquam ad consuetas delicias, violentum nimis imperium est: non possum facere! *Simp.* O tortuosas vias! quis enim est tibi sponsor vitæ tam longæ? fortè cras finis est: & si hodie castè vixeris, ecce de annis triginta diem dimidium vixisti Deo: nunquid rem grandem præstas? sed demus, venisse Angelum à Deo tibi, vitæ in extremum senium producendæ sponso-rem certum, dic, age, decretumne est, *aliquando* istos mo- res damnare, an nunquam? si statutum est, hanc telam ad fi- nem prosequi, desperata est salus, & accensus jam crepat ignis, qui te æternùm uret. Si verò certum est, *aliquando* reverti ad Dominum, seriò tandem, quæso te, seriò & apertè responde responsum prudens ad toties inculcatam quæstionem: *si aliquan- do, cur non modò, cur non hac hora finis turpitudinis tuæ?* *Aug.* Faciliùs fortè *aliquando* me vincam, cùm per ætatem frangetur vis inimici tentantis. *Simp.* Deceptio est: ætas interdum fa- cultatem eripit sceleri, voluntatem rarò: imò consuetudo eò usque protracta faciet, ut voluntas, quod patrare tunc non po- terit malum, gaudeat potuisse, & optet adhuc posse: *ita tu dese- reris à scelevere, non scelus à te.* Sed ne diu vagemur, demus et- iam hoc, fore certò (quanquam multò certius utique non fiet aliquando, cùm tot subsidia deerunt, id quod negas posse fieri hodie, quando Ambrosius urget, Mater orat, amici instant,
Deus

Deus ipse motibus tam turbulentis cor obstinatum agitat) demus, inquam, fore certò, ut *aliquando* convertas te seriò, liberè utique, & tua voluntate, cooperante cum gratia, non coactè convertes te? *Aug.* Liberè omnino, nullum est dubium. *Simp.* Convertes te igitur, quia voles tunc, quod hodie non vis? *Aug.* Sic seriò statui: nam volo salvari. *Simp.* Jam attende me diligenter. Quæro: quid *tunc* movebit te, *ut velis* convertere te ad Deum, quod non jam *nunc* movere debet? *Augustine,* aliquando aut Timor Dei, aut Amor faciet, ut mutes vitam: neque enim datur conversio utilis ad salutem, nisi quam aut Timor, aut Amor parit. Dic, ex quo parente nascetur tua, si nascetur tamen, & non degeneret in abortum conversio, quæ parturitur tam diu? *Aug.* Uterque, ut opinor, movebit fortiùs. *Simp.* Si Timor movebit, nunquid jam *modò* æquè terribilis Deus est, ac erit *aliquando*? si Amor, nunquid Deus *modò* est minùs amabilis, ac erit *aliquando*? Imò & *magis terribilis modò,* & *magis amabilis est,* quàm erit unquam. *Modò* instat, obsecrat, increpat in omni patientia, & doctrinas *timendum,* ne, si *modò* non audias, nec ipse te audiat *aliquando.* *Modò* quantis desideriis te desideret beatum facere, palam est. Vides, audis, sentis, quantum te amet: ipsa tam longanimis patientia convincit, quòd amari cupiat à te, veluti suâ interesset, non tuâ, ut ames! Qui sic amat, quando erit *amabilis* magis? vix tibi, si expectes, donec refrigescat contemptus Amor, & in furorem se mutet! *Modò,* *modò* tempus est, ut manum applices operi: *modò* admovet machinas Deus, & cordis deditorem violentus exposcit sibi, quid differs dedere? malè credis fore deditorem te? recordare, quæ de beata vita disputavimus nuper: *in spe* consistit, *in spe,* cujus tu tibi dulcedinem invides, quamdiu converti differs. Ad experientiam provoco: aude vel unam hebdomadam continere te, spondeo, gustare incipies, quàm sit nihil vitæ castâ jucundius: qualem si deinde

Prosequaris diutius, quantæ miseræ unâ cum foedis voluptatibus desinent, infamia, curæ, fastidia, vermis, extremum animæ periculum! succedet gaudium Spiritûs, quod exuperat omnem sensum, pax conscientiæ, elevatio mentis, cordis mundities, sublimia desideria, admirabile lumen, & dulcissima familiaritas cum dulcissimo Deo!.. quid files? *Aug.* Quid dicam? linguam loqueris peregrinam mihi: nihil intelligo. *Simp.* Vel per unius hebdomadæ experientiam non parum disces. *Non jubeo te naturam exuere*, quam ad amores proniorem es nactus: *Ama, ama!* sed *objectum amoris muta: Ama Deum, & fac, quod vis!* nam facere, quod libet, licet, modò facias nihil, quod non audeas immolare Deo, & dicere: *facio ex Dei amore.* *Aug.* In creaturis quod amo, video, Deum non video: invisibile objectum Amoris non afficit, non delectat. *Simp.* Afficiet, delectabit, si adhibeas oculos, & contempleris, quid Deus sit. Oculis corporis non videtur; oculi mentis sunt intellectus, & fides: his inspicere Dei naturam, & videbis, quàm sit amabilis Deus (a) *super amorem mulierum!* *Aug.* Sublimior est hæc Philosophia, quàm ut tam subito capiam. Hoc video, *sine amore vivere non possum!* *Simp.* Interest, Augustine, ut inter objecta seligas *amore dignissimum.* Et quis est dignior Deo?.. deliberas?.. vah! ignavum suspirium! .. etiam abis?.. ô Deus, videre mihi conflictus videor, quibus in isto pectore certant hodie *amores duo:* ô vincat, vincat tuus, & de amore foedo nobilem triumphum agat!

S C E N A II.

Simplicianus. Alipius. Potitianus. Nebridius.

A*lipius.* Ecce Simplicianus. Hospitem, Pater, adducimus, etiam tibi, quod scio, charum: éstne Augustino per te loquendi facultas? *Pot.* Salve Pater, audio, quæ tua sollicitu-

(a) 2. Reg. 1.

citudo sit pro amico, & delector. Ut habet Augustinus? *Simp.*
 O salve Domine! ut primum lapidem per te posuit Deus, cui
 novam vitam inædificet Augustinus, sic, nisi me fallit animus,
 hodie tectum per te imponet. Non est casus, qui hac die Po-
 titianum ad nos affert: Dei consiliô fit: conferes nobiscum
 operam, & quibûs potes, modis instabis, ut se hodie Deo subji-
 ciat homo: nam, hoc mihi credite, aut hodie se Augustinus
 convertet, aut nunquam. *Nav.* O nuntium bonum! nam
 mihi idipsum dicebat Mater, amarissimas huc usque lacrymas,
 quas fudit pro filio, hodie sibi dulces videri, mihi professa.
Pot. Nisi arctos nimis terminos ponitis: nam cur tantum opus
 huic diei alligas? *Simp.* Quia hodie Gratia totis viribus urget,
 & solitô fortiùs oppugnat animum contumacem. Convictus
 est intellectus, consumpta, quibus se tuebatur, omnia argumen-
 ta, fatetur, se posse cum gratia, quod viribus naturæ non pos-
 set, fatetur, gratiam oranti non negari à Deo, sentit se ad oran-
 dum impelli, nulla superest, quam opponat, excusatio, muta
 trepidatio remansit, & infelix horror victoriæ tam facilis, tam
 præclaræ. Roditur intus, & confunditur pudore horribili ve-
 hementer, imago tetra vitæ malè actæ cruciat oculos, in auri-
 bus sonat vox Domini confringens petras, Imaginationem im-
 plexerunt tenebræ exteriores, fletus, & stridor dentium, quem
 timet, affectus omnes in rixa sunt: metuit mortem, horret
 Judicem, suspirat cælum, amat Deum, seipsum odit: verbô,
 ita æstuat agitated à gratia, ut cervus, qui cinctus à canibus,
 quâ evadat, non videt. Concludite, quid futurum sit cras, si
 evaserit hodie. Cras & lumen languidiùs lucebit intellectui, &
 frigidius calebit voluntas, & mens pacatior lentiùs urgebit pro-
 positum: nihil fiet cras. *Pot.* Quid igitur vis, ut agamus?
Simp. Amor ingenium habet: facile quod profit, invenit. Ego
 accedo Ambrosium, ut de actis edoceam, & novum consilium
 quæram. *Nav.* Si impetres, ut Præsul fratrem admittat ad col-
 loquium,

loquium, fecisti, quod Mater unicè optat. *Pot.* Tunc difficilem accessu Præsulem putas? *Simp.* Omnibus omni tempore aditus patet. Imprudens verecundia fuit, quòd Augustinus, sicut Ambrosii concionibus diligenter adfuit, ita colloquium fugerit. *Al.* Tanta reverentia est sanctitatis. *Nav.* Certè qui Monicæ colloqui gravatus non est, non excluderet Augustinum. Amici, urgeamus, ut Simplicianum sequatur. Spes est, nunc maximè, salutis congressum fore: nam verba Sanctorum medullas penetrant. *Simp.* In Navigii sententiam eo. Si hoc persuaseritis, de Episcopo bene, optimè de Augustino meruisse vos dicam. Urgete citò, cum favet hora. Non est cessandum: est quoddam genus ægrorum, quibus quiescere, fatale est; & frigore rigidis non noceas pejus, quam si sinas dormire. Interea fero Præsuli bonam spem.

S C E N A III.

Potitianus. Alipius. Navigius.

P*otitianus.* Intellexi amici periculum, hoc fatis est. Vobiscum ago, quod agitis. *Al.* Sines, ut de tuo adventu admoneam? *Pot.* Bonum facis. Tu dic, Navigi, quem, dum à vobis absum, progressum amicus fecerit: nam juvat distinctiùs discere, quid possim sperare. *Nav.* Simplicianus, ut Matrem perpetuis fletibus diffluentem solaretur, narravit heri, quousque juvante Deo perduxerit tanti momenti negotium. Postquam, agebat, Manichæus esse desuit filius tuus, & veritatis studio Romam petiit, cum initiò non statim reperiret virum, qui satisfacere dubiis de fide posset, tardiò laboris correptus est, cœpitque primùm deficere ardor, deinde extingui, denique in vetera objecta, in studium vanitatis, & nugas amorum toto impetu verti. Redibat interdum motus aliquis desiderii boni, nec rarò offerebat se occasio discendi, quod vellet, sed sicut ex de-
spera-

speratione languebat desiderium, sic usus occasionis differebatur, donec ipsa dilapsa est. Atque hæc procrastinatio, Potitiane, fecit, ut miserabilis homo ex Manichæo Academicus, ac deinde propè Epicureus sit factus. *Pot.* Rem horridam audio, mihi tamen non novam: vidi plures, quos incuria salutis, & neglectæ bonæ occasionis culpa in simile barathrum præcipites egit. *Nav.* Sed alios terribilis Deus in illo profundo deserit: Augustinum protrahere per singularem bonitatem incepit, jamque, sicut descenderat, ita ascendit per gradus. Mediolanum Româ translatus, ipso urbis Præfecto, ut Numinis Providentiam admireris, promovente, cœpit primùm sermones Ambrosii *singulis Dominicis* diligenter audire: fama viri, & facundia dulcedo trahebat. Inde didicit, prudenter à Catholicis credi, quod credunt, argumenta, quæ contra ipsos pugnarent, posse solidè confutari, tandem hac una via ad veritatem atque adeò ad salutem iri. Hæc cognitio fregit superbiam: Simpliciano subjecit se, ut doceretur. *Pot.* Gaudium mihi narras: nam initium bonæ vitæ à bona fide expecto. *Nav.* Urgebat hoc fides, & secum trahebat timorem, æterna mala minitantem, nisi ad agnitæ veritatis normam mores componeret: secuta est pugna, & ingens turbatio, quam Simplicianus frustra hætenus componere laboravit. Ex die in diem major tumultus movet se, quia, quidquid Presbyter de Spe loquatur ponenda in virtute gratiæ, nihil agere se tamen Augustinus arbitratur, quoties conatur propositum vitæ castæ à se extorquere. Ecce amice, huc usque ventum est, & hæc una suspensio propositi baptismum suspendit. *Pot.* Navigi, mihi fratris sapientia placet. Possent bonis verbis decipere Præsulem, & castitatis cultum spondendo, Sacramenti administrationem impetrare: sed intelligit, sibi hanc hypocrisin, non Ambrosio, perniciosam fore apud eum, qui, cum cor inspiciat, non decipitur proposito bono, quod in ore est natum, & in corde radices non habet. Sed

cur

cur, Navigi, Ambrosius non ad se evocat vel refugientem? Saltem tollerentur prætextus, quos objicit, cur non accedat. *Nav.* Idem, ut faceret, heri Mater rogavit Episcopum: responsum tulit: sine, dum ipse volet. *Pot.* Igitur faciamus, ut velit. Quid affert Alipius? *Al.* Magnum bonum. Cùm intravi, orantem reperi: turbare nolui, donec me ipse advertit. Suspirabat autem cum lacrymis sæpius: *O pulchritudo tam antiqua, pulchritudo tam nova, quàm serò te amavi!* Credo, Simplicianum ut est vir prudens, cùm videret, *Spem* non sufficere, ut se dederet Augustinus, *de amando Deo* intulisse sermonem: nam, cùm vidit me, surgens, dicebat cum fremitu: ah! Alipi, quis mihi det, ut nihil unquam amaverim præter unicè amabilem Deum! nunc heu! cor abjectum *in bona nulla* quàm difficulter attollit se *ad bonum unum!* me attonuit vox tam nova! amens gaudiò irruì in amplexum, & collacrymans dixi: sic places, Augustine! ô fiat! quem nondum amavimus, nunc amemus! nunc tandem! deinde de te narravi, cujus ut nomen audiit, exporrecta in lætitiâ fronte, colloquar, ait, & abiit, ut oculos fletu tumentes abluat: ingredi, subjice ligna igni, qui ardet. (b) *Nam tu, quàm generosè Cæsari, tam fideliter, & fervidè Deo militas, scio.* En redit.

S C E N A IV.

Augustinus. Potitianus. Alipius. Navigius.

Augustinus. O Potitiane, quàm est mihi jucundus aspectus tuus! *Pot.* Idem est de te gaudium mihi, tantòque majus, quòd Mediolani reperiam auditorem Ambrosii, discipulum Simpliciani, denique Carechumenum. *Aug.* Sic amavit me Deus. Matris lacrymis hanc gratiam debeo. *Nav.* Optandum, ut non sit vacua. *Aug.* Non erit, si Deus porro faveat!

Al.

(b) *L. 8. Conf. c. 6.*

Al. Utinam hodie cooperemur! nam cur non? *Aug.* Sinemodò. Te, amice, quis tenuit locus egressum Africa? *Pot.* Scis, me Cæsari militare: varias provincias pervagatus sum: militi ubique est patria, aut rectiùs, ubique exilium. *Nav.* Sicut omni homini extra cælum degenti. *Aug.* Dona mihi, amice, partem horulæ, ut amœna narratione tuorum casuum leves animum depressum curis. *Pot.* Scholasticis nempe curis? ridiculus es, (da veniam verbo,) quòd te molesta professione non abdicēs. Quanquam ecce! quid video? Paulum modò, non Tullium legis? *Aug.* Veræ Sapientiæ, & vitæ beatæ, cuius cupido tenet, hic melior Magister est. *Pot.* Dignum est studium ingeniò tuò. *Aug.* Sed habet quædam difficilia intellectu Apostolus, & interdum videtur severior, quàm ut possit placere. *Al.* Modò verum doceat. Veritas etiam horrida Sapienti placet, quia veritas est. *Nav.* Quæ obscura sunt, posset Ambrosius declarare. *Aug.* Huc usque Simplicianus suffecit. *Al.* Qui tamen & ipse ad alloquium Præsulis toties invitavit. *Aug.* Aliis curis est obrutus: non vacat nobis. *Pot.* Novi virum, cura animarum est ipsi prima: vacat cuilibet. *Nav.* Aliud est, quod te à Sancti colloquio absterret: juvat audere semel: facilis accessus est, & si non vacat, certè signabit horam, qua vacet. *Pot.* Puto, & juvat te conversatio *cum homine beato* multò plus, quàm omnis tua *de beatitudine* lectio: nam quod tu hìc legis, ille experitur. Mihi profectò cum hujusmodi viris egisse singulariter profuit. *Aug.* Ambrosium tu ergò beatum existimas? *Pot.* Judico. *Al.* Et ais, plures novisse te beatos viros? difficilis probatio erit de vita hac. *Pot.* Nihil de Magno Antonio Eremita audistis? recens memoria est, (c) *& propè nostris temporibus testatissima mirabilium ejus?* *Aug.* Quid de illo? *Nav.* Narra aliquid. *Al.* Nihil scimus. *Pot.* Mirabilis ignorantia, nomen toto pæne orbe decantatum vos non audisse. *Al.* Nempe in-

Q

tent

(c) L. 8, Conf. 6, 6.

tenti nostris studiis nihil de aliis quærebamus. Sed quid dices tu de Antonio? *Pot.* Ajo, illum ab ipso Deo doctum esse, quid beatitudo sit. Adolescens ingressus Ecclesiam audivit ex Evangelio legi: (d) *Si vis perfectus esse, vade, vende, quæ habes, da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis, & veni, sequere me!* credidit sibi dici, & perfectionis, sive sicut ipse interpretabatur, beatitudinis desiderio incensus, continuo relictis omnibus solitudini dedit se, humanis affectionibus major, & soli virtuti deditus, cui usque ad annum quintum supra centesimum invictâ constantiâ, inter dæmonum infestationes non minus, quàm inter blandimenta honorum invictus adhæsit. Exemplum traxit ad imitationem innumeros homines, ex omni aetate, conditione, ac sexu: impletæ sunt solitudines incolis, & ædificata in plurimis locis Monasteria, in quibus homines, uti in prima Ecclesia vivunt, *habentes cor unum, & animam unam, & omnia communia.* *Aug.* De canoniis loqueris, quale hîc Mediolani extra moenia sub institutione Ambrosii viget? *Pot.* Omnino ejusmodi. *Al.* Horum tu incolas beatos prædicas? *Pot.* Credo fanè, hanc esse Philosophiam, in qua hujus vitæ beatitudo consistit, si tamen isti ex suis legibus vitam instituant. Si quis enim ex illis aliam viam eat, fateor, facile contingere, ut eum suæ beatitudinis citò pœniteat. *Aug.* Concordem cum Simpliciano sententiam tenes. Ille beatitudinem præsentem constituit *in spe futuræ*, qualem spem vix ab alio certius obtineri, & facilius conservari, ac ali, quàm ab homine, qui se à carnis illecebris, & peccandi periculis abstraxit, facile video. *Al.* Nos de illis aliter judicamus. *Pot.* Non ex vero. Nam nemo, Alipi, alieno iudicio aut miser, aut felix est, sed suò. *Nav.* Etiam puto, Quid enim ad meam miseriam vel felicitatem facit aliorum iudicium? *Pot.* Iam illi, quibuscum ego locutus sum, dicunt de se, & iudicant, *se nullum malum pati, & nullò bonò carere: quid deest,*

(d) *Math. 19.*

deest, quò minùs beatos dicamus? *Al.* Quid? potentiâ Majestatis, splendore nominis, honorum gloriâ, voluptatibus sensuum omnibus non fere carent? *Pot.* Mediocritate utuntur, excessu carent. Sed *ipsorum* *judicio* ista nulla sunt bona: unde non modò excessum non appetunt, sed defectum etiam patiuntur libenter, imò sponte ac hilariter abjiciunt prætextas, abjiciunt opes, rebus & spebus se exuunt, fugiunt nuptias, ut ita se uno ictu à mille curis, periculis, & miseriis expediant, quibus objiciunt se, qui gloriam, aut divitias, aut fæminas amant. Sic expeditos nullum etiam malum premit: nam paupertatem eligunt ipsi, contemptum quærunt, afflictiones corporis tantum abest, ut horreant, ut se ipsi affligant. Breviter: nihil illi bonum putant, nisi Deo placere, nihil malum, nisi Deo displicere: quòd autem Deo placeant, securam spem habent, quam nullus ipsis casus eripere, nisi volentibus potest. *Aug.* Non omnes capiunt verbum hoc. *Al.* Ex quo genere hominum sunt isti Philosophi? *Pot.* Dixi, ex omni genere hominum. Etiam rudissimi capiunt hanc sententiam, quia ad experimentalem Philosophiam pertinet, non ad theoriam. Testis de visu adsum, nec recordari sine tenero sensu possum, quod nuperriemè cum duobus ex aula nostra viris splendore generis, ætatis flore, opum magnitudine, ut putabamus, felicissimis contigit. Meretur narratio, ut attentè audiatis, nam est jucunda. *Aug.* Cupio, *Potitiane*, ut sedulò narres. *Pot.* Vim amoris stupebitis, si seriò exardet in Deum. Treviris, unde huc adsum, nuper, cum Circensibus ludis Imperator adesset, nostrum aliqui ex aula progressi in silvam, venimus ad casam, in qua, quales descripsi, servi Dei habitant. Ibi divisi alii per hortulos ambulamus, duo Juniores irrumpunt in cellulam, videt alter librum (is vitam Antonii, de quo dicebam, continet) arripit temerè, legit. Ex bono tam tenui nata est ingens felicitas. Nam dum legit, miratur primùm heroicum sæculi contemptum in

juvene opulento, & nobili. Mox accenditur imitandi cupidine, meditatur, quid agat, pudore sobrio & amore sancto repletur, demum iratus sibi, & totus ardens, fixis in socium oculis, abrupta repente lectione, cum impetu spiritus, dic, quaeso, amice, inquit, per omnes labores nostros quò ambimus pervenire? quid quaerimus? cujus rei causam militamus? majusne aliquid sperare possumus, quam ut amici Imperatoris simus? & ibi, quid non fragile, plenumque periculis! & per quot pericula venit ad majus periculum, cui etiam anima subjacet? & quamdiu istud erit? *Nav.* Sapiens discursus fuit. *Pot.* Conclufit: Amicus autem Dei, si voluero, ecce nuncio. *Al.* Certum est. *Aug.* Quid interrumpitis? absolve Historiam. *Pot.* Hæc locutus, & turbidus parturitione novæ vitæ, reddit oculos paginis: dum pergit legere, fluctuat, pallet, incenditur, fremit colluctans secum: denique suborto lumine clariore, quo veram felicitatem discernebat à falsa, jam totus Dei, amice, exclamat, ego abrui me à vana spe nostra, & Deo Soli servire statui, & hoc ex hora hac, in hoc loco aggredior: te si piget imitari, noli adversari. *Aug.* Prodigium audio. *Pot.* Expecta totum. Dicebat hæc ille, & socium eodem igne inflammavit. Negavit se discessurum à socio tantæ mercedis, tantæque militiæ. *Nav.* Vim gratiæ, Frater, stupeo. *Pot.* Audite amplius. Interea eodem ego cum socio deferor: monemus, ut redirent, quoniam declinasset dies: recusant ambo, narrant, quid contigerit: ne molesti essemus, orant. Nos non sine lacrymis gratulati fortem bonam, nihil tamen morati, redimus in palatium, trahentes cor in terra, quod illi cælo affixerant. *Aug.* Illi aulici, nobiles, divites, juvenes! quò abripior! *Pot.* Adhuc audies majus prodigium, cujus ego testis sum, ut dixi, de visu: habebant ambo sponsas, quæ, postquam hoc audiverunt, dicaverunt etiam ipsæ Virginitatem Deo. *Aug.* Alipi, quid est hoc? *Nav.* O Amor, ô divine Amor, quid potes? *Al.* Video
te

te vehementer commotum esse: quid pateris? *Aug.* Quid audisti? (e) *Surgunt indocti, & rapiunt cælum, & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce volutamus in carne & sanguine!* Prô! turpe dedecus! pudet videri me! *Pot.* Insolita loquitur. *Al.* Et plus, quam lingua, loquitur frons, vultus, oculi, color, modus vocis. *Nav.* Hodie sanè magna in fratre molitur Deus, & verum Simplicianus dicebat: nisi se hodie convertat Augustinus, convertet nunquam. *Pot.* Laus Deo, qui urgere non cessat pugnantem sibi! *Nav.* Urgebo Matrem; ut nunc orando pugnantem juvet: nam hæc nisi fallor, hora est peremptoria. *Pot.* Ego Simplicianum revocabo, ut juvet. *Al.* Ambo bene. Ego premo vestigia, ut observem à longè. Experiar, quid ab Augustino divinus Amor extorqueat, ut sciam, quid velit à me.

CHORUS.

Vitia nuper superata pugnam instaurant,
sed ab Amore debellantur, & locus
pugnæ in hortum voluptatis mutatur.

(a)

Personæ Priores.

Consuetudo. **V**Ah! jacetis Socij!
Et amici Sensus gemunt in vinculis!
O pugna infelicissima!
Spes periit me vindicandi,
Et evertendi ista moenia.

Q 3

Cupido.

(e) *L. 2. Conf. 6. 1.* (a) Exhibetur arx, & in ejus fossa strages Vitiorum.

Cupido. Herum audio. Cessa gemitus :
Mortificati sumus, mortui non sumus :
Iterum tentanda est alea.

Consuetudo. Vivitis ? Io ! surgite ad nova consilia.

Chorus.

Surgimus, surgimus,

Arma resumimus,

Tu nostra vita, tu spiritus es,

Tu anima pugnae, tu spes.

Consuetudo. St ! silentium ! rem non bonam nuntio.

Gratia, quæ in persona Tabellarii hæctenus latuit,

Amor est : hodie se prodidit.

Amat, & amari desiderat :

Ideo *hortum* parat Anthrope,

Ut accidat illi *jucundior* novæ vitæ conditio.

Cupido.

Inferi ! hæc me perimit æmulatio.

Delicias Spiritus homo si sentiet,

Omnis ei Caro desipiet.

Aria.

Fateamur liberè :

Pura sunt, plena sunt, vera & solida,

Quibus afficitur *Spiritus*, gaudia :

Corporis deliciae

Nihil habent simile.

2.

Spiritus cum jubilat,

Musica Charitum strepit, ut anserum,

Desipit Massicum, displicet balsamum,

Rosa deformis est, ipsaque Helenæ

Forma despicitur, veluti furia :

Intus se mens recreat,

Extra se non ambulat.

Consue-

- Consuetudo.* Verum est, quod asseris :
Propterea in tempore opponamus nos
Amoris consiliis.
- Omnes.* Citò, citò ad arma, ad arma!
- Consuetudo.* Sileant tympana. Postquam nihil actum est vi,
Adhibendi sunt cuniculi :
Sequimini me taciti.
- Anthropus.* Audivi strepitum : quæ turbæ se movent iterum ?
- Amor.* Explora Fides, Timor excuba, arma te Spes !
- Anthropus.* Superi ! mortua ad vitam redierunt Vitia !
O Amor ! ô Gratia ! donec pax sit, de horto ne cogita.
- Amor.* Pax est hominibus bonæ voluntatis. Luc. 2.
- Anthropus.* Ah ! vix adfuit :
Rursum me voluntas bona deseruit !
Non, quod volo bonum, hoc facio, Rom. 7.
Sed quod nolo malum, hoc ago.
- Amor.* Causam video.
Nondum imperas tibi satis serid.
Nam, puid sibi vult istud, NOLO, *quod lego?
Defensivè nimirum habuisti te hætenus :
Laudo, & sufficit, ut hostes possis superare :
Sed, nisi egeris offensivè, nunquam pax erit,
Nunquam poteris debellare.
- Anthropus.* Offensivè jubes me agere ?
Nescio, quid velis dicere.
- Amor.* Explico me.
Dico : cùm ad peccatum alliceris,
Non solùm, non esse consentiendum,
Sed contrarium, contrarium agendum.
Sic pugnat, qui amat.

Aria.

¶ Vox Scripta in porta arcis clausa.

*Augustini**Aria.*

Tarda molimina,
 Longa certamina
 Amor, *si amor est*, odit;
 Statim in aciem prodit,
 Et decretoriò
 Decertat præliò.

2.

Igni est similis,
 Qui se in latebris
 Diu non potest tenere;
 Hostem vix datur videre,
 Jam victor profilit,
 Invadit, perimit.

Anthropus. *Contrarium agendum est!* hæc est doctrina heroica!

Amor. Hoc est, *facere cum tentatione proventum.* 1. Cor. 10.

Anthropus. O nobile Amoris inventum!

Fides. Amor, Amor, suppetias propera!

Captivi Sensus ruperunt vincula,
 Et rediviva cuniculos fodiunt Vitia,

Timor.

Spes. Jamque labant propugnacula:

Omnes tres. Non sufficimus victoriæ,

Amor, Amor adjuva!

Anthropus. Adjuva! ah! adjuva!

Amor. Noli metuere: *Amor vincit omnia.*

Vos, quid post muros latetis?

Eja! hosti occurrimus, mecum procedite!

Anthropus. Et quid, Amor, *quid me vis facere?*

Act. 9.

Amor. Contrarium, contrarium!

Ad amores vetitos volunt te vitia tua retrahere,

Ergò odium (sic postulat Amor) odium exhibe.

Anthropus. Odi! Amo! & ex amore in odio,

Ex odio in amore exerceo me.

Aria.

Aria.

Amo te, Amo, amabilis Deus!

Neque tantum Amo te,

Quia *timor* urget me:

Aut quia me allicit *spes*:

Amo te, quia es Deus,

Quia amari te *amor vult meus*,

Amo te, quia *amabilis es*.

2.

Pereat hora; qua te non amavi!

Pereant deliciae,

Opes, & illecebrae!

Spes pereant omnes: & res,

Propter quas *tibi peccavi*,

Psalm. 50.

Et te, ô Amor, amare cessavi,

Ah! te, qui *solus amabilis es*!

Fides.

Victoria! plaude Anthrope! Victoria!

Ad internecionem deleta sunt Vitia,

Et subjugati Sensus faciunt imperium:

Respice! exulta! admirare *amoris prodigium*.

Anthropus.

Superi! ubi sum? ubi sum? (b)

Timor.

Persei fabula facta est Historia.

In delicias Anthrope, in delicias pectus explica!

Vitia tua in ipso æstu caloris,

Ut obversum sibi viderunt *scutum Amoris*,

Friguerunt, ut marmora.

Spes.

Locus pugnae in Paradisum se vertit,

Quem, vide'n, ut ornant *bellæ*

Quas ex *belluis* formavimus, Statuæ?

S. Sensus.

Nos etiam liberi à servitute peccati,

R

Et

(b) Aperitur hortus.

Et veniã rebellionis donati,
Post præstitum Amori homagium.
Vivimus beati! beati!

Anthropus. Cor dulcissimo mihi subsilit gaudio.

O Amor! ô Amor, quæ est hæc rerum mutatio!

Amor. Mutatio *Dextræ Excelsi!* Fruere! liberè Psal. 76.

Fides Spes Fruere, fruere!

Timor.

Anthropus. Fruamur filii! *bonum est, nos hæc esse!* Matt. 17.

5. Sensus. Bonum optimum! bonum optimum!

Amor. Quantum sit, *Experientiã discite! Tabernacula facite!*

Gustate, & videte,

Quàm suavis sit Dominus,

Suavis utique, & amabilis super amorem mulierum

(2. Reg. 1.)

Sed cum fame *gustantibus,*

Cum *attentione videntibus,*

Cum *patientia experientibus.*

Aria.

Ut cæci de colore,

Sic illi de amore

Non possunt iudicare,

Qui nunquam didicerunt,

Vel certè non *senferunt,*

Quid Deum sit *amare.*

2.

Si nôsse vis, si capere,

Eja! *experire,*

Et *dies tandem aliquot,*

Non

Non ex spe, vel timore,
Sed vero ex amore
Servire Deo statue:
Tunc judica, tunc loquere,
Tunc senties, quid hac de re
Oporteat sentire,
Eja! experire!

PUNCTUM II.

Difficultatis Victoria.

SCENA I.

Simplicianus. Alipius. Navigius. Potitianus.

Navigius. Enimverò bonum est omen. Alipi, ut occurris feliciter, audi, quæso: cum ad Monicam veni, reperi lacrymantem. Docui, quid fieret, & ipsa, bonum, exclamavit, bonum nuntias: *hæc est dies, quam fecit Dominus!* hodie filius lacrymarum nascetur in lucem novam! hodie Mater ero! dolores jam nullos, sed suavissima gaudia sentio, propinqui partus prodroma gaudia, nam istæ, quas vides, lacrymæ non, ut hætenus, amaræ sunt, sed dulces, & jucundæ, iterum, ac iterum repetebat. Tu quid dicis? falliturne bona Mater, an Spiritus Propheticus agit? quò se abripuit Frater? *Al.* In hortum descendit. Mirabilis lucta est, & spectaculum, de cujus catastrophe, credo, Superos, inferosque impatienti expectatione suspendi. O bona fors, quòd adsis, Pater, & tu amice, quòd in tempore redeas! quid Episcopus promisit? *Simp.* Expansis brachiis in amplexum Augustini irruet, si potest adduci. *Pot.* Aut non curret ipse obviam, etiam lubens tandem! *Al.* Amici, nihil adhuc certum spondere possum. Hoc scitote,
R 2 duellò

duellò terribili congressi sunt Amores duo, Amor carnis, & Amor Dei: pugnae locus est hortus noster, area cor Augustini: arma armis, ictus ictibus concrepant, decretorium certamen est. *Simp.* Vincet Amor, quem vincere Augustinus volet. *Nav.* Ah! utique ut caelestis scelestum vincat, nunc tandem volet! *Simp.* Volet, si diffidens sibi, fidat strenuè viribus gratiae: sic gratia, ut velit, faciet. *Pot.* Quin tu properas, Pater, pugnantem te adungere, ut perficias, quod coepit Deus? *Simp.* Imò sinamus Deum, quod agit agere. Rem magnam agit, & videtur velle solus peragere. Spectator praelii si esse possum, ducite, ubi non videat nos Christi miles, & unde, si opus sit, periclitanti succurrere citò possum. *Al.* Hoc est, quod opto. Nam ego explicando non sum, quantis animus solatiis innatet ex bona spe. Redundet in vos pars gaudii, quod istud spectaculum fundit. *Nav.* Me dubius eventus angit. *Al.* Deus, Navigi, adhibuit machinam: non potest infelix esse. Pater, impetu Spiritus Augustinum abreptum vidi. Ut solum se vidit, coepit primùm amarissimè flere: deinde statione abrupta, incitatis gressibus aliquoties inter gravia suspiria hortum perambulavit: mox prostravit se sub arbore, & Pauli Epistolas volvit: rursus se erigens in genua procidit, altissimèque ingemiscens, habenis permissis fletui clamavit cum miserabili ejulatu: *Et tu Domine usquequò! usquequò Domine, irasceris in finem!* *Simp.* Orat tandem, orat Augustinus? *Al.* Oravit: da mihi castitatem, Et continentiam, Et modò da, da modò! *Simp.* O factum bene! & non audisti illud absurdum: noli modò, noli modò! *Al.* Nihil! sed diuturna oratio non fuit. *Simp.* Modò fervens, & seria, & saepius repetita. *Al.* Nescio, quid postea. Postremùm hoc vidi. Surgens à precibus iratus est sibi vehementer, ac pectus plangens iterato verbere ingeminavit: (a) *quomdiu cras, Et cras? quare non hac hora finis turpitudinis meae?* hinc miseruit

seruit me boni viri, nec tenui lacrymas luctantis contentio ne commotus, dixique tacite mihi: utinam nunc Simplicianus adesset! sic abii. Nunc, quia in te incidi, oro, ut observes nobiscum, quod res evadat: deinde, quod dictaverit prudenti tibi, age, ut decet. *Simp.* Severè agendum erit. *Nav.* Prò! quid audio? severè ages? iterum præcipitabit se Frater, unde emergit, si tu habeas malè. *Simp.* Præcipitet se, si vult: mihi certum est, cum ipso non ruere. *Al.* Deus bone! nunquam vocem similem à te audivi. Hactenus mitissimus virorum meras blanditias loquebaris: nunc tonitrua minaris, & fulmina: quis te Spiritus agit? *Simp.* Spiritus Christi, cujus Legatus sum, & pacis arbiter. *Pot.* Spiritus Christi est Spiritus dulcis, quia Domini *mitis, & humilis corde!* non utique degenerabis? *Simp.* Sinite me, scio, quid exigat officii ratio. Dixi: *Legatione pro Christo fungor,* arbiter pacis sum. Rebellem Augustinum vult optimus Deus in gratiam recipere, hanc offert per me: sed mihi sub pœna damnationis æternæ prohibuit, *exceptionem* ullam admittere: Nisi Augustinus *sine ulla conditione* se dedat, & subiciat Deo, actum est, non potest ad Baptismum admitti: hoc debeo denuntiare, & si dissimulem, me cum ipso perdam. Quotquot homines infernus urit, perdidit omnes *voluntas mala,* sed aliorum mala fuit, quia *perversa,* & amans sceleris, aliorum, quia *pigra,* & semper procrastinans, aliorum, quia *infirmum,* & ex horrore difficultatis passim à bona via resiliens, longè plurimorum tamen, quia *restricta,* & extra limites non procedens, quos Deus vult omnes prorui. Quid multa? *sine conditione, sine exceptione* dedi cor Deo debet *unum uni, totum uni:* sic est necesse, & mihi ligata potestas est, non possum aliter pacem dare. *Nav.* Metus novus oppugnat conceptam spem. *Pot.* A Deo veniet auxilium fratri, ut etiam rigorem ferat, quem lex Christi imperat pœnitenti. *Al.* Huc intrate, * Vides iterum

R 3

iterum

¶ Scorsim.

iterum sedentem sub arbore? *Simp.* Paulum legit.... *Nav.* Flet amarissima contritione cordis sui! .. *Pot.* Tristis, turbidus, anxius frendet adversus se... *Simp.* Credo, quia adhuc inter spem ac desperationem, inter audaciam & metum medius de sua turpitudine serubescit. *Al.* Nulla est quies. En ut oculos caelo figit cum gravi singultu!... *Nav.* Iterum dejicit.... *Pot.* Resumit librum.... *Simp.* Rejicit.... *Al.* Surgit. Videtis, ut gressum praecipitet? ... *Nav.* Quò se proripuit? *Pot.* Redit.... Iterum residet.... *Simp.* Mutus dolor vocem elidit. Mihi ex isto aspectu liquefcit cor.... *Al.* Nunc erumpit in verba moeror

S C E N A II.

Augustinus accedit.

Augustinus. Ah! omnia me mihi exprobrant. Hi flosculi, vide, qua veste niteant! sed quamdiu? .. sic perit voluptas, quam carni quaero... Hæ arbores, quam superba se extollunt specie! . folia habent, fructu carent. Sic ego in doctrina mihi plaudo: quam solam Deus aestimat, virtus nulla est.... Hic fons, ut salit variè, & lusum oculis facit!. per vim in altum surgit, suo pondere in ima recidit. Intelligo.... *Vim* debeo *naturæ* facere: aliàs in terram diffluit, & in cloacam degenerat, ex cujus putredine serpentes venenati, & foedi bufones prodeunt. Vah! turpis species vitæ actæ! *Simp.* Salubris cogitatio est. *Aug.* Cur autem non facio mihi *vim*? .. *naturam* nactus sum ad malos amores pronam: quid tum? sententia lata est: (b) *sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.* *Vis,* *vis* facienda est. Eccur ergò non facio mihi *vim*? *Pot.* Potens interrogatio est, cui vix responsum reperies. *Aug.* Nempe Africanus sum, & in Africa homo castus monstrum est: regionis vitium, & malum clima temperiem humorum perdidit..
(b) Gen. 4. quid

quid tum? Alipius, Nebridius, Potitianus Africani sunt, casti tamen. *Pot.* Per Dei gratiam. *Aug.* Et indomabiles bestiae cicurantur per famem: domari belluinus appetitus non possit?.. potest, sed nimirum per *vim*. Cur ergo non facio mihi *vim*?.. alii facilius facient sibi, quibus obtigit educatio melior: ego assuevi sceleri! & jam à tot annis! *Simp.* Tua culpa est, quod jam difficilior emendatio sit. *Aug.* Assuevi! quid tum? adhibenda erit *vis major*, quam ab aliis, quid tum? adhibenda tamen aliquando est, cur igitur non jam nunc facio mihi *vim*?.. non possum!.. aliquando potero, sic ego ipse mihi persuadeo: cur ergo non possim modò?.. utique possum, sed *vi* est opus. Cur autem non facio mihi *vim* denique? ah! hoc ipsum est, quod non possum!... & si possem *vim* mihi facere semel, iterum, etiam tertio, quarto: semper possem? quid? hoc ego mihi promittam? *Simp.* Iterum lapsas miser! juvate boni Caelites! nam ista cogitatio pugnantem prosterneret... *Nav.* Miserabiliter flet... *Pot.* Excipiet istum imbrem dies serenior. *Al.* Solare Pater. *Simp.* Utilis tristitia est. Expectemus. *Nav.* Velut extra se raptus, immobilis sedet.

M U S I C A

Divinae Gratiae motus internos exhibet,

Ex L. 8. Conf. c. 11.

Continentia. Chorus castè viventium.

Continentia. Augustine! tu non poteris, quod isti, & isti?

An verò isti, & isti possunt in semetipsis,

Et non in Domino Deo suo?

Dominus Deus eorum me dedit eis.

Arietta.

Arietta.

I.

Cor sursum, Augustine,
Cor sursum erige!
Et obviam Divinæ
Festina Gratia!

Chorus. Tardatum satis est:
Abrumpe tandem moram,
Hanc Deus signat horam:
Hæc tua salus est.

2.

Cur dubitas sperare
In ope Gratia?
Vult Deus te juvare,
Et potest facilè.

Chorus. Si Deus tecum est,
Quod est *naturæ* grave,
Per *gratiam* fit suave:
Fel ipsum dulce est.

4.

Quousque obluſtaris?
Assurge, urge te!
Non primus evocaris:
Sunt multi ante te.

Chorus. A tot vestigiis
Jam tritam viam ire,
Et huc ad me venire,
Cur tu non poteris?

3.

En dura, exiccata,
En terra sterilis,
Hoc sanguine rigata
Evasit fertilis.

Chorus. Quot fulget floribus,
Tot Gratia Divinæ
Ut fidas, Augustine,
Instat clamoribus.

5.

Ah! potes, modò velis,
Si velis serio:
Inanibûs quereis
Non stat conversio.

Chorus. Quid prodest gemere!
Promisso crede meo,
Confide bono Deo,
Et manum admove.

Tolle, lege! tolle, lege!

Aug.

Aug. Quid vidi? ô Deus! *Nav.* Redit ad se. *Aug.* O bone Deus! salubris exprobratio fuit! *Pot.* Gemit mitius. *Aug.* Et ita est: una generosa resolutione est opus: sic rumpentur omnia vincula, quæ me stringunt. *Simp.* Lux de cælo splendidius fulsit: speremus bene! *Aug.* Tolle, lege! tolle lege! quid legam? *Al.* Sanè ad cor locutum esse Deum, intelligo. *Aug.* Credo, quod Magno Antonio salutem tulit, idem mihi præcipi: quod fortuitò occurrit, legam. *Nav.* Frons, oculi, vultus, loquuntur mutatum fratrem: totus tranquillus est. *Aug.* O cultores castitatis Cœlites, dirigite manum, ut incidat in oculos textus, qui animæ profit! *Simp.* Sic places. Divinæ voci obedientem video. *Aug.* Auditus sum! Superi! quò me vertitis?... Alipi! Alipi! *Al.* Me inclamat. *Simp.* Tene te. opperiamur, quid porro fiat. *Al.* Discessit à me. Mira lux animo venit. (c) *Non in commestationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudiciis, non in contentione, & æmulatione, sed induimini Dominum Jesum Christum, & carnis providentiam ne feceritis in concupiscentiis.* Prodigium apertum! sæpe aliàs hunc ipsum Apostoli locum legi, nunquam sic. Nunc penetro. Augustine, quam tantis impendiis quæsvisti Beatitudinem, en manu tenes: vide, ne denuo abjicias. *In quo sit Beatitudo, & in quo non sit, ecce habes.* Non in oblectationibus gulæ, ac Veneris, absit! non in contentiosa ambitione honorum, & laudis, Augustine, sed in hoc beatus eris, quò induaris Dominum Jesum. *Pot.* Pater, conversus est Augustinus! *Simp.* Intellectu quidem, voluntate nondum. *Aug.* Quid autem est indui Dominum Jesum, nisi conformare se moribus Jesu, moribus castis, pudicis, modestis, sanctis? *Simp.* Omnino sic est: *Aug.* Hac conformitate nititur tota (d) *spes vitæ futuræ: sine hac adeò nulla Beatitudo est.* Sic memini alibi docere eundem Apostolum, quòd *prædestinati non sint, nisi qui conformes fiunt Imaginis Filii Dei.* *Nav.* Erumpamus tandem! conversus est
S
frater

frater! *Simp.* Nondum, ajo: nam aliud est cognoscere veritatem, aliud amplecti. *Aug.* Sed nempe ut ex imagine tam deformi, imago conformis fiat Prototypo tanto, hic erit labor gravis, molestus, diuturnus! *Simp.* Auditis? *Al.* Et tu cessas nutantem firmare tandem! *Sim.* Patientia! *Aug.* Una generosa resolutione est opus! nam, quod potuerunt tot alii, etiam ego possum: certum est. *Sim.* Utinam agas demum, quod potes! *Aug.* Quando igitur me resolvam? *Sim.* Nunc gratia urget. *Aug.* Natura horret! ... horreat! vincenda est aliquando, vincatur modò! .. Aggredere te! quid adhuc hæsitas? *Nav.* Jam flectit genu. *Aug.* Difficile est nihil refert, Impera tibi anime! eja citò! ... *Pot.* Vah! nondum tamen! *Aug.* Iterum trepidas? ô homo imbellis, quousque mancipatum putridæ carnis feres? homo temerarie, quousque abutèris patientiâ optimi Dei tui! homo sceleste, quousque calcatis legibus Legislatorem Omnipotentem contemnis impudens, & cum execrabili audacia insultans clamas: *nescio Dominum! non serviam! non serviam!* .. velis, nolis, servire debes! .. eheu! annos omnino triginta vanitati, carni sceleri, diabolo vixi! .. satis est, plusquàm satis! *Sit mihi cælum & terra testis! reliquos, ô Deus salutis meæ, reliquos tibi vivam, & tibi soli, & hoc ex hora hac!* .. *Nav.* Victoria! *Sim.* Silete adhuc paululum. *Aug.* Boni Superi! quid est hoc? conversum cor sentio. *Alipi!* *Alipi!* *Sim.* Mihi superest actio, & hujus resolutionis examen, ne fallat nos Augustinus, & se. *Aug.* Súmne Augustinus, an non sum? non sum, certè non sum! ô coelum, quis est hic sensus animi; quæ dulcedo insolita, & nunquam gustata mihi! (e) *ô gaudium, ô verè pax Dei, quæ exuperat omnem sensum!* *Alipi!* *Alipi!* .. cui dicam hoc bonum, quo subitò beatus sum!

SCE-

(e) *Phil.* 4.

S C E N A III.

Augustinus. Simplicianus.

Simplicianus. Augustine! *Aug.* O salve Pater! tandem tuus est Augustinus, aut, quod audire malis, totus est Dei. *Sim.* Serio? *Aug.* Facta est *Resolutio*, & non movebor amplius in æternum. *Sim.* Vidi pugnans, audivi verba bona: sed ne ipse fervor, quo ardes, te fallat, metuo. Severè te inspice, & quanquam usus es gratiâ ad victoriam, ne triumphes, antequam debellaveris, sedulo cave. *Aug.* Novi me, *Simplicianus*, & timeo me: *in gratia spero.* Pater, non invenio verba, quibus me explicem tibi nunc. *Vivo ego, jam non ego,* alia profus nunc est mens, ut primùm facta est *Resolutio* vitæ mutandæ. Abiit horror, disparuit diffidentia, evanuit ipsa, qua tenaciter ligabar, *affectio ad delicias carnis,* & in illius locum subiit *aversio, & odium,* ita ut jam mirer, placere potuisse voluptatem, cujus abominationem modò tam jucundam experior. *Simp.* Præmium Generosæ Resolutionis dat Deus. Quidsi paulò post subtrahat iterum has delicias Spiritûs, scilicet redibis ad illas, quas nunc damnâsti? *Aug.* Fastidium est vel cogitare. *Simp.* Quamdiu sic? paciscar iterum, ut unam saltem hebdomadam castus vivas? *Aug.* Pudet pacti! fidem, quam hodie Deo feci, servabo ad mortem usque. *Simp.* Redibunt nugæ tuæ, & tentationes vehementiùs ingruent. *Aug.* In te, Domine, speravi, non confundar. *Servabo fidem!* *Simp.* Non credo, nisi statuas præter peccatum, etiam fugere peccati periculum, & saltem proximas occasiones vitare. *Aug.* Velut à facie colubri fugiam. *Simp.* Si etiam fugitans, casu incidas, quid facies? *Aug.* Timore Dei videntis omnia, & ulturi, obarmabo pectus: *Servabo fidem!* *Simp.* Si mali habitus, & inolitæ consuetudinis vis propè invitum retrahat in amorem mali?

Aug. Vim vî repellam : *servabo fidem*, & dicam ! NOLO ! *Sim.*
 Sed de vita tam malè acta quam tu poenitentiam ages ? *Aug.*
 Recogitabo Domino omnes annos meos in amaritudine animæ
 meæ ! & actibus contrariis actus pessimos expiabo. *Sim.* Quasi
 diceres : *Actibus amoris prohibiti opponam actus Amoris Divini.*
Aug. Hoc dico, hoc faciam. *Sim.* Si autem amabis Deum, utique
ex amore Dei suscipies labores, tædia, curas, molestias, saltem
 quales suscepisti toties amore amoris mali ? *Aug.* In pudorem me
 agis, & video te diffidere mihi. Sed crede, Pater, plûs, quàm
 speras, mutatus sum, & plûs, quàm ipsèmet speravi. Age,
 duc ad Episcopum, ut pro Baptismo supplicem. *Simp.* Si non
 admittat, si differat Sacramentum, ut probet constantiam,
 æquò animò feres ? *Aug.* Amo Deum ! *amore Dei* libenter, &
 hilariter feram, quidquid ferre me velit Deus. Ah Deus ! *Deus*
meus, pulchritudo tam nova, pulchritudo tam antiqua, quàm serò
te cognovi ! quàm serò te amavi ! *Sim.* Serò utique, sed serò tan-
 dem. Naturam nactus es ad amores pronam : si elegisses obje-
 ctum amore dignum, quantus esses ! *Aug.* Doleo, affectum
 tam nobilem objectis tam indignis me addixisse ! tu solus, Do-
 mine, tu solus amore meo es dignus, & alius nemo præter te,
 nisi propter te ! *Sim.* Solum igitur posthac amabis ? *Aug.* So-
 lum toto corde, totis viribus, tota anima ! *Sim.* Quando ?
Aug. Omni tempore. *Sim.* Ubi ? *Aug.* Omni loco. *Sim.*
 Quomodo ? *Aug.* Omnî modò, quo ipse vult, ut probem
 amorem sibi. *Sim.* Vult, ut probes agendo, quidquid impe-
 ret. *Aug.* Agam. *Sim.* Omittendo, quidquid prohibet. *Aug.*
 Omittam. *Sim.* Patiendo, quidquid immiserit mali. *Aug.* Urat,
 fecet ! patiar, modò in æternum parcat, & ab amore sui mise-
 rum non excludat. *Sim.* Si præceptis superaddat consilia, ex-
 cipis ? *Aug.* Nihil, Pater, nihil excipio, quia amo, & ô unicè
 amabilis Deus, da, ut amem ardentius, amem te fortiùs, amem
 amore, quantum capere cor istud potest. *Sim.* Sic bene ! exer-
 ce

ce te in amore. Amor Dei iugum suave, onus leve, servitutum jucundam facit: & servit constanter, quem delectat servire. Aug. Discipulum docilem habebit Ambrosius: siste me! moram longiorem non patior, nam hoc scito, mi Pater, fui, eheu! fui peccator, & magnus, & diu: at nunc (vivit Dominus, in cujus conspectu sto!) nunc statutum est: Sanctus fieri volo, & Magnus, & cito.

S C E N A IV.

Personæ omnes.

Simplicianus. Jo! hæc est perfecta Conversio! nunc procedite amici, & congratulamini mihi, quia inveni ovem, quæ perierat. Aug. Ecce, adestis vos! Al. Beatè est! Nav. O felix dies! Pot. Vive heros & victor tui! Omnes. O læta mutatio! Aug. Benedicite Deum cæli, qui fecit mecum misericordiam suam! evasi ex carcere tenebroso, rupi catenas graves, liber sum! Sim. Mutatio à Deo est. Aug. Et post Deum à vobis. Tantum bonum tuæ, Pater, directioni, & patientiæ, tuis, Potitiane, colloquiis, tuis, Alipi, exemplis, tuis, Navigi, obsequiis, & tuis, ô Mater mea, lacrymis debeo. Nav. Quantis Monica subsiliet gaudiis! præcurro nuntius. Aug. Simul ad ipsam imus, & cum ipsa ad Ambrosium. Pot. Præcipio animo Præfulem triumphantem lætitiâ. Sim. Triumphus est Gratix! Al. Triumphus grandis! Aug. Te Deum laudamus! Omnes. Te Deum laudamus!

O. A. M. D. G.

S 3

MEDI-